РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

16 юли 2009 година *

По дело C-208/07

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Bayerisches Landessozialgericht (Германия) с акт от 15 март 2007 г., постъпил в Съда на 20 април 2007 г., в рамките на производство по дело

Petra von Chamier-Glisczinski

срещу

Deutsche Angestellten-Krankenkasse,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н A. Rosas, председател на състав, г-н A. Ó Caoimh (докладчик), г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-н U. Lõhmus и г-жа P. Lindh, съдии,

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: г-н P. Mengozzi,
секретар: г-н B. Fülöp, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 12 юни 2008 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Von Chamier-Glisczinski, правоприемник на г-жа Von Chamier-Glisczinski, от адв. O. Kieferle, Rechtsanwalt,

— за германското правителство, от г-н M. Lumma и г-н J. Möller, в качеството на представители,

— за норвежкото правителство, от г-н J. A. Dalbakk и г-н M. P. Wennerås, както и от г-жа K. Fløistad, в качеството на представители,

— за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Kreuschitz, в качеството на представител,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 11 септември 2008 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 19 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 година (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35), изменен с Регламент (ЕО) № 1386/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2001 година (ОВ L 187, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 51, наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“), както и на членове 18 ЕО, 39 ЕО и 49 ЕО, и на член 10 от Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 година относно свободното движение на работници в Общността (ОВ L 257, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 11), изменен с Регламент (ЕИО) № 2434/92 на Съвета от 27 юли 1992 година (ОВ L 245, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 2, стр. 234, наричан по-нататък „Регламент № 1612/68“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Von Chamier-Glisczinski и Deutsche Angestellten-Krankenkasse (германска здравноосигурителна каса за служителите, наричана по-нататък „DAK“) по повод на отказ за покриване на някои разходи, свързани с предстоящо лечение в специализирано заведение, намиращо се в Австрия.

3 Г-жа Von Chamier-Glisczinski е починала на 20 май 2007 г. Съпругът ѝ продължава като правоприемник процеса в главното производство.

Правна уредба

Общностно право

4 Член 1 от Регламент № 1408/71 предвижда, че по смисъла на този регламент:

„а) заето лице и самостоятелно заето лице означава съответно:

i) всяко лице, което е осигурено задължително или доброволно за продължителен период, за един или повече рискове, обхванати от клоновете на схема за социално осигуряване, за заети лица, за самостоятелно заети лица или от специалните схеми за държавни служители;

[…]

е) i) член на семейството означава всяко лице, което е определено или признато за член на семейството […] от законодателството, съгласно което се предоставят обезщетенията, или […]

[…]

з) пребиваване означава обичайно пребиваване;

и) престой означава временно пребиваване;

[…]

о) компетентна институция означава:

i) институцията, при която съответното лице е осигурено в момента на подаване на заявлението за обезщетение; или

[…]

п) институция по мястото на пребиваване и институция по мястото на престой означава съответно институцията, която е компетентна да предоставя обезщетения по мястото на пребиваване на съответното лице и институцията, която е компетентна да предоставя обезщетения по мястото на престой на съответното лице съгласно прилаганото от тази институция законодателство или, когато не съществува такава институция, институцията, определена от компетентния орган на въпросната държава членка;

р) компетентна държава означава държавата членка, на чиято територия се намира компетентната институция;

[…]“

5 Член 2, параграф 1 от същия регламент гласи:

„Настоящият регламент се прилага за заети лица, самостоятелно заети лица и студенти, към които се прилага или е било прилагано законодателството на една или повече държави членки и, които са граждани на държава членка, или са лица без гражданство или бежанци, живеещи на територията на някоя от държавите членки, както и към членовете на техните семейства и преживелите ги лица.“

6 Съгласно член 4, параграф 1, буква а) Регламент № 1408/71 се прилага за цялото законодателство, което се отнася до клоновете на социалното осигуряване, и в частност за „обезщетения за болест“.

7 Член 19 от този регламент, озаглавен „Пребиваване в държава членка, различна от компетентната държава — общи правила“, който се съдържа в раздел 2, озаглавен „Заети или самостоятелно заети лица и членове на техните семейства“ на глава 1 от дял III от Регламент № 1408/71, предвижда:

„1. Заето или самостоятелно заето лице, което пребивава на територията на държава членка, различна от компетентната държава, и което отговаря на

предвидените от законодателството на компетентната държава условия за придобиване на право на обезщетения [...] получава в държавата, в която пребивава:

а) предоставяните от името на компетентната институция обезщетения в натура от институцията по мястото на пребиваване, в съответствие с разпоредбите на прилаганото от тази институция законодателство, като осигурено при нея лице;

б) предоставяните от компетентната институция парични обезщетения в съответствие с прилаганото от нея законодателство. Въпреки това, по споразумение между компетентната институция и институцията по мястото на пребиваване, такива обезщетения могат да се предоставят от последно посочената институция от името на първата посочена институция в съответствие със законодателството на компетентната държава.

2. Разпоредбите на параграф 1 се прилагат по аналогия за членове на семейството, които пребивават на територията на държава членка, различна от компетентната държава, доколкото същите нямат право на такива обезщетения съгласно законодателството на държавата, на чиято територия пребиват.

[...]“

8 Член 22 от Регламент № 1408/71, който е включен в същия раздел, е озаглавен „Престой извън територията на компетентната държава — завръщане или смяна

на пребиваването в друга държава членка по време на болест или майчинство — необходимост от заминаване в друга държава членка за получаване на подходящо лечение“. Съгласно този член:

„1. Заето или самостоятелно заето лице, което отговаря на предвидените от законодателството на компетентната държава условия за придобиване на право на обезщетения […] и:

[…]

б) което, след като е придобило право на обезщетения за сметка на компетентната институция, е получило разрешение от тази институция да […] смени пребиваването си на територията на друга държава членка

[…]

има право на:

i) предоставяните от името на компетентната институция обезщетения в натура от институцията по мястото на престой или пребиваване, в съответствие с разпоредбите на прилаганото от тази институция законодателство, като осигурено при нея лице; въпреки това, продължителността на периода, през който се предоставят обезщетенията се урежда от законодателството на компетентната държава;

ii) предоставяните от компетентната институция парични обезщетения, в съответствие с разпоредбите на прилаганото от нея законодателство. Въпреки това, по споразумение между компетентната институция и институцията по мястото на престой или пребиваване, такива обезщетения могат да се предоставят от последно спомената институция от името на първата посочена институция в съответствие с разпоредбите на законодателството на компетентната държава.

2. Отказ за даване на разрешението, което се изисква съгласно параграф 1, буква б), може да се дава само ако се установи, че движението на съответното лице би могло да навреди на здравословното му състояние или на предоставяното медицинско лечение.

[…]

3. Разпоредбите на параграфи 1 и 2 се прилагат по аналогия за членовете на семейството на заето или самостоятелно заето лице.

[…]“

9 Съгласно член 36 от Регламент № 1408/71 обезщетенията в натура, които се предоставят от институцията на една държава членка от името на институцията на друга държава членка, съгласно разпоредбите на членове 19 и 22 от този регламент, се възстановяват в пълен размер. Подобно възстановяване се определя и извършва в съответствие с членове 93—95 от Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 година относно определяне на реда за прилагане на Регламент (ЕИО) № 1408/71 (ОВ L 74, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 74).

10 Съгласно член 10 от Регламент № 1612/68:

„1. Независимо от тяхното гражданство, имат право да се настаняват заедно с работник гражданин на държава членка, нает на работа на територията на друга държава членка следните лица:

а) съпруг/а и техни низходящи, на възраст под 21 години или издържани от тях;

[…]“

Германско право

11 Книга XI от Кодекса за социално осигуряване (Sozialgesetzbuch, наричана по-нататък „SGB XI“) предвижда осигурителна схема за риска нужда от чужда помощ (наричана по-нататък „осигуряване за чужда помощ“).

12 В постъпилия в секретариата на Съда на 20 април 2008 г. отговор на писмения въпрос на Съда от 12 март 2008 г. германското правителство излага някои аспекти на тази схема. От съвместния прочит на посочения отговор и на писменото становище на Комисията на Европейските общности произтича, че тази схема предвижда различни форми на помощ в полза на нуждаещи се от чужда помощ лица, и по-специално обезщетения за помощ в натура („Pflegesachleistung“), уредени в член 36 от SGB XI, добавка за чужда помощ за грижите, които се осигуряват лично („Pflegegeld“, наричано по-нататък „добавка за чужда помощ“), уредена в член 37 от SGB XI, смесени обезщетения („Kombinationslei-

stung“), уредени в член 38 от SGB XI, както и постоянна и пълна помощ в лечебно заведение („vollstationäre Pflege“), уредено от член 43 от SGB XI.

13 Съгласно член 36 от SGB XI лицата, които се нуждаят от домашни грижи и помощ, имат право на обезщетение в натура, което се предоставя от практикуващите в амбулатории, сключили договор с Pflegekasse (наричана по-нататък „осигурителна каса на нуждаещите се от чужда помощ лица”). Разходите, свързани с оказването на посочената помощ, се покриват от тази осигурителна каса до максимален размер, който се променя според степента, в която получателят се нуждае от чужда помощ. Към момента на осъществяване на фактите по главното производство предвиденият максимален размер за категория III е бил 2 800 DEM (приблизително 1 432 EUR) месечно и е съществувала възможност да бъде увеличен до 3750 DEM (приблизително 1 918 EUR) месечно, в случай че е необходима интензивна. Посочената осигурителна каса заплаща въпросната помощ въз основа на тарифи, определени в договора за предоставяне на услуги, сключен с отделните амбулатории. Медицинското обслужване по домовете не спада към посочените в член 36 от SGB XI обезщетения в натура, а се покрива от здравното осигуряване.

14 Предвидената в член 37 от SGB XI добавка за чужда помощ дава възможност на нуждаещите се от чужда помощ лица да получават месечна добавка за грижи, когато сами си осигуряват необходимите им грижи и помощ. Тази добавка може да се ползва свободно от получателя и следователно може да бъде използвана и за заплащане на услуги, които не се покриват от осигурителната каса на нуждаещите се от чужда помощ лица или които се предоставят от служби, които не са сключили договор с нея. Размерът на обезщетението също варира според степента на нуждата от чужда помощ. Към момента на осъществяване на фактите по главното производство предвиденият размер за категория III е бил 1 300 DEM (приблизително 665 EUR) месечно.

15 Член 38 от SGB XI урежда смесените обезщетения, тоест комбинация от обезщетението в натура по смисъла на член 36 от SGB XI и добавката за чужда помощ, предвидена в член 37 от SGB XI. Съгласно посочения член 38 осигурено лице, което не ползва изцяло всичка обезщетения, на които има право по силата на член 36, може да получи и посочената в член 37 от SGB XI добавка за чужда помощ, чийто размер обаче се намалява пропорционално на ползваните обезщетения в натура, посочени в този член 36. Получателят решава в каква степен желае да се ползва от тези обезщетения. От представената на Съда

преписка е видно, че целта на смесените обезщетения е да се позволи по-голяма независимост при организацията на помощта по домовете на лицата, които се нуждаят от чужда помощ.

16 За частта, която надвишава предвидените максимални размери при осигуряването за нужда от чужда помощ, разходите за предоставените грижи остават в тежест на лицето, което се нуждае от чужда помощ.

17 Освен това съгласно член 43 от SGB XI, чийто текст е възпроизведен в становището на Комисията, нуждаещите се от чужда помощ лица имат право на постоянна и пълна помощ в лечебно заведение, когато помощта по домовете или частичната помощ в лечебно заведение не са възможни или не се предвиждат, поради особеностите на конкретния случай. В този случай осигурителната каса за нуждаещите се от чужда помощ лица осигурява покритие чрез фиксирана сума на разходите за помощ, за медицинско обслужване и за социално подпомагане. Към момента на осъществяване на фактите по главното производство месечната фиксирана сума за нуждаещите се от чужда помощ лица, спадащи към категория III, е била в размер от 2 800 DEM (приблизително 1 432 EUR), а в изключителни случаи, когато е необходима особено интензивна помощ — 3 300 DEM (приблизително 1 688 EUR). Общият размер на сумите, които се покриват от осигурителната каса за нуждаещите се от чужда помощ лица, не трябва да надвишава 75 % от общия размер на разходите за престой в специализирано заведение на лицето, което се нуждае от чужда помощ. Осигуреното лице, което избере пълна помощ в лечебно заведение, въпреки че посочената осигурителна каса е установила, че това не е необходимо с оглед на неговото състояние, има право на обезщетение, съответстващо на предвидения в член 36 от SGB XI максимален размер за категорията нуждаещи се от чужда помощ лица, към която той спада.

18 Освен това член 34, параграф 1, точка 1 от SGB XI, който спада към общите разпоредби на този акт, предвижда — освен при изключения в случаите на временен престой, които са ирелевантни за спора в главното производство, — че правото на обезщетения се спира за времето, през което осигуреното лице се намира в чужбина. Въпреки това от акта за преюдициално запитване произтича, че тази разпоредба трябва да се тълкува в светлината на Решение на Съда от 5 март 1998 г. по дело Molenaar (C-160/96, Recueil, стр. I-843, точки 39 и 44), в което Съдът е постановил, че член 19, параграф 1, член 25, параграф 1 и член 28, параграф 1 от Регламент № 1408/71 не допускат ползването на обезщетение като предвидената в член 37 от SGB XI добавка да бъде обусловена от пребиваването на осигуреното лице на територията на държавата, където е осигурено. Видно от представената на Съда преписка, германските власти считат, че това съдебно

решение налага предоставяне на добавката за чужда помощ извън територията на Германия, когато става въпрос за парично обезщетение, но не и за обезщетенията, които германското право квалифицира като обезщетения в натура като посочените в член 36 или в член 43 от SGB XI.

19 На последно място, от предоставената на Съда преписка произтича също, че съгласно член 72 от SGB XI осигурителните каси за нуждаещите се от чужда помощ лица могат да осигурят пълна помощ в лечебно заведение по смисъла на член 43 от същия акт само в рамките на специализираните заведения, които са сключили договор с осигурителна каса по смисъла на този акт.

Австрийско право

20 Безспорно е, че австрийското право не предвижда обезщетение в натура за покриване на риска нужда от чужда помощ, най-малкото по отношение на лицата, които се намират в положение, сходно с това на г-жа Von Chamier-Glisczinski.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

21 От акта за преюдициално запитване произтича, че г-жа Von Chamier-Glisczinski — германска гражданка с постоянен адрес в Мюнхен (Германия), която се е нуждае от чужда помощ — е получавала от DAK — социалноосигурителна каса, при която тя е била осигурена посредством съпруга си — предвидените в член 38 от SGB XI „смесени“ обезщетения за осигуряване на нужда от чужда помощ, съответстващи на категория III.

22 В отговор на поисканите от Съда разяснения от запитващата юрисдикция, на основание член 104, параграф 5 от Процедурния правилник, последната изпраща

на Съда две писма, постъпили в секретариата на Съда съответно на 11 и на 18 април 2008 г., като автор на едното е ищецът по главното производство, а на другото — DAK.

23 В писмото на жалбоподателя в главното производство е посочено по-конкретно, че г-н Von Chamier-Glisczinski е работил като заето лице в Германия през периода от 1 март 1987 г. до 30 юни 2002 г., но е бил освободен от задължението си за ефективното полагане на труд още от август 2001 г. по силата на споразумение за прекратяването на трудовия му договор. В отговор на някои въпроси на Съда в хода на съдебното заседание г-н Von Chamier-Glisczinski пояснява, наред с другото, че това споразумение е било сключено именно поради обстоятелството, че той считал, че вече не бил в състояние да осигури в дома си необходимите грижи с оглед на състоянието, в което се е намирала съпругата му.

24 От акта за преюдициално запитване и от представената преписка на Съда произтича, че на 27 август 2001 г. г-н Von Chamier-Glisczinski е поискал по същество от DAK обезщетенията по осигуряването за нужда от чужда помощ, на които г-жа Von Chamier-Glisczinski е имала право съгласно германската правна уредба, да бъдат предоставени под формата на пълна помощ, предвидена в член 43 от SGB XI, в лечебно заведение в Австрия, където тя е пожелала да бъде настанена (по-нататък „искането от 27 август 2001 г.“). В хода на съдебното заседание г-н Von Chamier-Glisczinski пояснява в това отношение, че с оглед на перспективата да придобие предприятие край Залцбург (Австрия), той е искал да настани съпругата си в лечебно заведение, което се намира в близост до този град.

25 Искането от 27 август 2001 г. е отхвърлено от DAK с решение от 31 август 2001 г., по-специално по съображение, че в случаи като този на г-жа Von Chamier-Glisczinski австрийското право не предвижда даване на обезщетения в натура в полза на осигурените лица към социалноосигурителната схема на тази държава членка. Според DAK г-жа Von Chamier-Glisczinski все пак е имала право да получи добавка за чужда помощ по член 37 от SGB XI за категория III, или 1 300 DEM месечно.

26 От акта за преюдициално запитване произтича, че в периода от 17 септември 2001 г. до 18 декември 2003 г. г-жа Von Chamier-Glisczinski е била настанена

в лечебно заведение в Австрия, където тя отишла — отново според акта за преюдициално запитване — по съображение, че съпругът ѝ възнамерявал да търси работа в Австрия.

27 В посоченото в точка 22 от настоящото решение писмо на жалбоподателя в главното производство обаче се твърди, че г-н Von Chamier-Glisczinski търси работа в Австрия, считано от август 2001 г., за да може „да бъде по-близо до съпругата си“. Освен това в хода на съдебното заседание г-н Von Chamier-Glisczinski посочва, че с оглед на придобиването на австрийското предприятие, посочено в точка 24 от настоящото решение, той бил прекарал по-голямата част от времето си в Залцбург, като бил запазил постоянния си адрес в Мюнхен. В хода на това съдебно заседание той пояснява също, че през февруари 2002 г. преговорите за придобиването на посоченото предприятие приключили неуспешно, така че той трябвало да си търси работа като заето лице в Австрия.

28 С решение от 20 март 2002 г. DAK отхвърля жалбата срещу решението ѝ от 31 август 2001 г. Видно от представената на Съда преписка, главното съображение за отхвърлянето на жалбата е било, че предвидената в член 43 от SGB XI пълна помощ в лечебно заведение не можела да се „изнася“, тъй като ставало въпрос за обезщетение в натура. Според DAK съгласно Решение по дело Molenaar, посочено по-горе, единствено добавка за чужда помощ — като парично обезщетение — можело да се предоставя в Австрия, независимо от предвиденото в член 34 от SGB XI ограничение. В допълнение към това според DAK въпросното специализирано заведение в Австрия не било сключило договор с осигурителна каса по смисъла на SGB XI, докато пълната помощ по член 43 от този акт можела да се предоставя — дори на германска територия — само в заведения, сключили договор с осигурителна каса по смисъла на тази разпоредба.

29 В хода на съдебното заседание г-н Von Chamier-Glisczinski пояснява, че в края на 2003 г. е декларирал търговска дейност в Германия и е преместил постоянния си адрес в Laufen (Германия), като е върнал съпругата си в Германия. От посоченото в точка 22 от настоящото решение писмо на жалбоподателя в главното производство произтича, че считано от юли 2004 г. г-жа Von Chamier-Glisczinski е имала възможност да бъде настанена за лечение в лечебно заведение, намиращо се в непосредствена близост до Laufen, където съпругът ѝ е установил седалището на търговската си дейност през април 2004 г.

30 От писмото на DAK, посочено в точка 22 от настоящото решение, произтича, че г-н Von Chamier-Glisczinski е бил осигурен при нея:

— до 30 юни 2002 г. — на основание на доброволно осигуряване, в качеството му на заето лице;

— за периода от 1 юли 2002 г. до 18 декември 2003 г. — на основание на задължително осигуряване, когато е бил регистриран като търсещ работа към бюрото по труда в Мюнхен, от което е получавал обезщетения за безработица, и

— считано от 19 декември 2003 г. — в качеството на самонаето лице.

31 С решение от 11 октомври 2005 г. Sozialgericht München (съд по социални спорове на Мюнхен) отхвърля жалбата срещу решението на DAK от 20 март 2002 г.

32 В рамките на жалбата срещу това съдебно решение пред Bayerisches Landessozialgericht (Върховен регионален съд по социални спорове за провинция Бавария) жалбоподателят в главното производство поддържа искането за възстановяване на разходите за периода между 17 септември 2001 г. и 18 декември 2003 г., свързани с настаняването в австрийското лечебно заведение, за разликата между вече предоставената добавка за чужда помощ в приложение на член 37 от SGB XI и предвидения размер за пълна помощ по германското право, посочена в член 43 от SGB XI.

33 В подкрепа на своите искания той твърди, че за DAK обезщетенията в натура всъщност съответствали на парични обезщетения, така че не съществувал никакъв критерий за разграничаване, който да позволи да се изключи износ на обезщетенията в натура. Жалбоподателят в главното производство добавя, че отказът за предоставяне на обезщетения в натура противоречи на член 39 ЕО във връзка с член 10 от Регламент № 1612/68, който се прилагал по аналогия. На последно място, той се позовава на нарушение на свободното предоставяне на услуги, предвидено в член 49 ЕО.

34 Като приема, че решаването на спора, с който е сезиран, зависи от тълкуването на общностното право, Bayerische Landessozialgericht решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли член 19, параграф 1, буква а), евентуално във връзка с параграф 2 от същия член от Регламент […] № 1408/71, предвид прилагането на член 18 ЕО във връзка с членове 39 ЕО и 49 ЕО, както и във връзка с член 10 от Регламент […] № 1612/68, да се тълкува в смисъл, че заетото или самостоятелно заетото лице и членовете на семейството му нямат право да получат за сметка на компетентната институция парични обезщетения или възстановяване от институцията по мястото на пребиваване, ако съгласно приложимите за последния орган правни норми не се предвиждат обезщетения в натура, а само парични обезщетения в полза на осигурените при него лица?

2) В случай че не е налице такова право, съществува ли основано на членове 18 ЕО, 39 ЕО и 49 ЕО право на поемане на разходите — след предварително разрешение — за престой в лечебно заведение в друга държава членка, което може да бъде предявено пред компетентната институция до размера на дължимите обезщетения в компетентната държава […]?“

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

35 От акта за преюдициално запитване произтича, че с първия си въпрос запитващата юрисдикция цели да установи дали Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува — евентуално в светлината на членове 18 ЕО, 39 ЕО и 49 ЕО, както и с оглед на член 10 от Регламент № 1612/68 — в смисъл, че лице, което се нуждае от чужда помощ, осигурено в качеството му на член на семейството на заето или на самостоятелно заето лице, има право да получи обезщетения под формата на възстановяване или поемане на разходите от страна на компетентната институция, когато за разлика от системата на социално осигуряване на компетентната държава, системата на държавата членка, в която пребивава това лице, не предвижда обезщетения в натура за осигурените в последната държава лица за случаи на нужда от чужда помощ, като този на посоченото лице.

36 В това отношение жалбоподателят в главното производство твърди, че тъй като обезщетението в натура на практика може да се предостави под формата на възстановяване на разходите, не съществуват фактически пречки за износа на такова обезщетение и че осигуреното лице има право съответните разходи да му бъдат поети, което право може да се противопостави на компетентната институция до размера на дължимите обезщетения в държавата членка на тази институция.

37 За сметка на това германското и норвежкото правителство, както и Комисията считат, че в член 19, параграф 1, букви а) и б) от Регламент № 1408/71 обезщетенията в натура ясно се разграничават от паричните обезщетения, като се въвежда двоен механизъм, според който в държавата на пребиваване заетото или самостоятелно заетото лице се ползва, от една страна, от обезщетения в натура съгласно приложимата правна уредба за институцията по мястото на пребиваване и от друга страна, от парични обезщетения съгласно приложимата правна уредба за компетентната институция. Следователно промяната на пребиваването в друга държава членка може да доведе до пълна или частична загуба на право на социалноосигурителни обезщетения. В делото по главното производство, като се има предвид, че австрийското законодателство предвижда за лицата, които се намират в положение като това на г-жа Von Chamier-Glisczinski, единствено парични обезщетения и изключва обезщетения в натура, жалбоподателят в главното производство не би могъл да се позове на член 19, параграф 1 от

Регламент № 1408/71, за да иска възстановяване на някои разходи, направени в специализирано лечебно заведение, находящо се в Австрия.

38 По този въпрос следва да се напомни, че съгласно член 2, параграф 1 от Регламент № 1408/71 същият се прилага за заети лица или самостоятелно заети лица, към които се прилага или е било прилагано законодателството на една или повече държави членки и които са граждани на държава членка, както и към членовете на техните семейства и преживелите ги лица. Съгласно член 1, буква а), подточка i) от този регламент термините „заето лице“ и „самостоятелно заето лице“ означават по-конкретно всяко лице, което е осигурено задължително или доброволно за продължителен период, за един или повече рискове, обхванати от клоновете на схема за социално осигуряване за заети лица или за самостоятелно заети лица. Съгласно посочения член 1, буква е), подточка i) за целите на прилагането на този регламент терминът „член на семейството“ означава всяко лице, което е определено или признато за член на семейството от законодателството, съгласно което се предоставят обезщетенията.

39 От това следва, че осигурени лица като съпрузите Von Chamier-Glisczinski попадат в приложното поле по отношение на лицата на Регламент № 1408/71. Всъщност, от една страна, както следва от точка 30 от настоящото решение, към момента на приемане на решенията на DAK, посочени в точки 25 и 28 от настоящото решение, за отказ на предоставяне на пълния размер на поисканите обезщетения и впоследствие за отмяна на жалбата срещу първоначалното решение, г-н Von Chamier-Glisczinski е бил осигурен при DAK на основание доброволно осигуряване. От друга страна, от акта за преюдициално запитване произтича по-специално, че г-жа Von Chamier-Glisczinski е била осигурена при DAK посредством своя съпруг.

40 Освен това следва да се напомни, че както вече Съдът е приел, макар да имат собствени характеристики, обезщетения като предоставяните в рамките на германската схема за осигуряване за нужда от чужда помощ спадат към „обезщетенията за болест“ по смисъла на член 4, параграф 1, буква а) от Регламент 1408/71, тъй като имат основно за цел да допълнят обезщетенията по осигуряването за болест, с което те впрочем са свързани с оглед на организацията за подобряване на здравословното състояние и на жизнените условия на нуждаещите се от чужда помощ лица (вж. в този смисъл Решение по дело Molenaar, посочено по-горе, точки 24 и 25).

41 Ето защо подобни обезщетения спадат към дял III, глава 1 от Регламент № 1408/71, включващ членове 18—36 от същия.

42 В това отношение запитващата юрисдикция е формулирала настоящия въпрос с оглед на текста на член 19 от Регламент № 1408/71. Тълкувана в светлината на практиката на Съда, по-конкретно на Решение от 10 март 1992 г. по дело Twomey (C-215/90, Recueil, стр. I-1823, точка 18) и на Решение от 17 септември 2002 г. по дело Baumbast и R (C-413/99, Recueil, стр. I-7091, точка 89), тази разпоредба гарантира — в тежест на компетентната държава — правото на пребиваващото в друга държава членка заето или самостоятелно заето лице, както и на членовете на неговото семейство, чието състояние налага полагането на грижи на територията на държавата членка по пребиваване, да се ползват от обезщетения за болест в натура, предоставяни от институцията на последната държава членка.

43 В настоящия случай обаче с оглед на фактическия контекст, в който се вписва спорът по главното производство, следва да се провери дали вместо член 19 от Регламент № 1408/71 не следва да бъде взет предвид член 22 от същия регламент. Всъщност въпреки че запитващата юрисдикция формално ограничава настоящия въпрос до тълкуването на посочения член 19, това обстоятелство не е пречка Съдът да ѝ предостави всички насоки за тълкуване на общностното право, които могат да бъдат полезни за решаването на делото, с което тя е сезирана, независимо дали тази юрисдикция ги е посочила или не в разглежданията въпрос (вж. в този смисъл по-специално Решение от 7 септември 2004 г. по дело Trojani, C-456/02, Recueil, стр. I-7573, точка 38, Решение от 15 септември 2005 г. по дело Ioannidis, C-258/04, Recueil, стр. I-8275, точка 20 и Решение от 26 април 2007 г. по дело Alevizos, C-392/05, Сборник, стр. I-3505, точка 64).

44 От представената на Съда преписка произтича, че преди искането от 27 август 2001 г. г-жа Von Chamier-Glisczinski вече се е ползвала от обезщетенията, предвидени по германската схема за осигуряване за нужда от чужда помощ, под формата на предвидените в член 38 от SGB XI смесени обезщетения. Ето защо изглежда, че към момента, в който е направено това искане, тя е отговаряла на условията за нужда от чужда помощ, даващи ѝ право на предвидените в тази схема обезщетения, включително — когато поради особеностите на конкретния случай помощ по домовете или частична помощ в лечебно заведение не са възможни или не се предвиждат — на пълна помощ в такова заведение съгласно член 43, параграф 1 от SGB XI.

45 Ако това обстоятелство се потвърди от запитващата юрисдикция, то може да доведе до прилагане на член 22, параграф 1, буква б) и параграф 3 от Регламент № 1408/71. Всъщност както е видно по-специално от заглавието на посочения член 22, неговият параграф 1, буква б) във връзка с неговия параграф 3, първа алинея се отнася именно до хипотезата на промяна в случай на боледуване на мястото на пребиваване на член от семейството на заето или на самостоятелно заето лице в държава членка, различна от държавата на компетентната институция.

46 В настоящия случай обаче не е необходимо да се дава становище по въпроса кой измежду член 19 и член 22, параграф 1, буква б) от Регламент № 1408/71 би могъл да се приложи при специфични фактически обстоятелства като тези, които са довели до спора в делото по главното производство. Всъщност следва да се констатира, че при положение като това на г-жа Von Chamier-Glisczinski механизмите, установени от тези разпоредби — с изключение на необходимото разрешение по член 22, параграф 1, буква б), което може да се откаже, само ако се установи, че движението на съответното лице би могло да навреди на здравословното му състояние или на прилаганото медицинско лечение, — не се различават съществено с оглед на техния резултат. Всъщност както е видно от точки 42 и 45 от настоящото решение, въпреки че член 19 и член 22, параграф 1, буква б) се отнасят до различни ситуации и следователно имат различни цели, и двата механизма, установени от тези разпоредби, имат за цел да гарантират, по-специално за член на семейството на заето или на самостоятелно заето лице, ползването на обезщетения в натура в държава членка, различна от държавата на компетентната институция, предоставяни за сметка на последната от институцията по мястото на пребиваване или евентуално на престой в съответствие с приложимото законодателство за институцията на тази друга държава членка, както и парични обезщетения съгласно приложимото законодателство за компетентната институция, предоставяни пряко от последната или за нейна сметка.

47 Както е видно от точки 24, 25 и 32 от настоящото решение, с искането от 27 август 2001 г. г-жа Von Chamier-Glisczinski цели по същество да получи обезщетенията, квалифицирани като обезщетения в натура по германската правна уредба, на които тя има право по силата на тази правна уредба, с оглед грижите, които ѝ били предоставени в специализирано заведение в Австрия.

48 Несъмнено в контекста на Регламент № 1408/71 понятията за обезщетения в натура и за парични обезщетения трябва да бъдат предмет на самостоятелно тълкуване в общностното право (вж. в този смисъл Решение от 15 юни 2006 г. по дело Acereda Herrera, C-466/04, Recueil, стр. I-5341, точки 29 и 30). Съдът обаче вече е постановил по отношение на разглежданата в главното производство схема за осигуряване за нужда от чужда помощ, че обезщетенията по осигуряването за нужда от чужда помощ, изразяващи се в поемане или във възстановяване на разходите за специализирани заведения, предизвикани от състоянието на нужда от чужда помощ на заинтересованото лице, се включват в понятието за обезщетения в натура по смисъла на дял III от Регламент № 1408/71 (вж. в този смисъл Решение по дело Molenaar, посочено по-горе, точки 6 и 32, както и Решение от 8 юли 2004 г. по дело Gaumain-Cerri и Barth, C-502/01 и C-31/02, Recueil, стр. I-6483, точка 26), като посочените обезщетения включват по-специално предвидената в член 43 от SGB XI пълна помощ.

49 Ето защо трябва да се приеме, че обезщетения като тези, които са предмет на искането от 27 август 2001 г., макар и да се състоят в изплащане на парична сума за възстановяване на разходи, съставляват — за разлика от твърденията на жалбоподателя в главното производство — обезщетения в натура по смисъла на дял III от Регламент № 1408/71 и следователно спрямо тях се прилагат разпоредбите на последния относно тези обезщетения.

50 В този контекст следва да се напомни, че Съдът вече е тълкувал член 19 от Регламент № 1408/71 в смисъл, че осигурено лице, което се намира в положение, попадащо в обхвата на тази разпоредба, се ползва от услугата за обезщетения в натура в държавата членка на пребиваване, доколкото в законодателството на последната държава — независимо от специфичното наименование на системата за социална сигурност в която се вписва — се предвижда услугата за обезщетения в натура, предназначени да покрият същите рискове като тези, които се покриват от съответното осигуряване в компетентната държава членка (вж. в този смисъл Решение по дело Molenaar, посочено по-горе, точка 37). Това тълкуване съответства както на буквата на посочения член 19, така и на целта да се осигури достъп на заетите и самостоятелно заетите лица в държавата членка на пребиваване или престой до грижите, съответстващи на здравословното им състояние при равни условия по отношение на осигурените лица по схемата за социално осигуряване на тази държава членка.

51 Освен това съгласно член 19, параграф 2 от Регламент № 1408/71 членовете на семейството по смисъла на този регламент се ползват за сметка на компетентната

държава от обезщетения в натура, предоставени от институцията по мястото на пребиваване в границите и съгласно условията на прилаганото от нея законодателство (вж. в този смисъл Решение от 8 юни 1995 г. по дело Delavant, C-451/93, Recueil, стр. I-1545, точка 15).

52 От точка 46 от настоящото решение следва, че установените от член 19 и член 22, параграф 1, буква б) от Регламент № 1408/71 механизми са сходни, като същото следва по принцип да важи по аналогия и за осигурените лица, попадащи в обхвата на последната разпоредба във връзка с член 22, параграф 3 от посочения регламент.

53 Поради това, независимо дали в спора по главното производство може да се приложи член 19 или член 22, параграф 1, буква б) от Регламент № 1408/71, следва да се отбележи, че съгласно механизмите, установени от едната или от другата от тези разпоредби, когато правната уредба на държавата членка по пребиваване на съответното социално осигурено лице не предвижда предоставяне на обезщетения в натура за покриване на риска, по отношение на който е предявено правото на такива обезщетения, Регламент № 1408/71 сам по себе си не изисква предоставянето на тези обезщетения извън компетентната държава от компетентната институция или за нейна сметка.

54 При обстоятелства като тези в спора по главната производство посоченият в настоящия преюдициален въпрос член 10 от Регламент № 1612/68 не може да окаже въздействие върху това тълкуване.

55 При все това — обратно на твърденията на германското и на норвежкото правителство, както и на Комисията — членове 19 и 22 от Регламент № 1408/71 не могат да се тълкуват в смисъл, че в случай на пребиваване в държава членка, различна от компетентната държава, достъпът на социално осигуреното лице до обезщетенията в натура се уреждал изключително от правната уредба на държавата членка на пребиваване, така че когато законодателството на тази държава членка не предвижда отпускане на обезщетения в натура, покриващи риска, за който се предявява правото на такива обезщетения, тези разпоредби имали за последица да попречат на компетентната институция да предостави такива обезщетения в натура.

56 Всъщност тълкуването на Регламент № 1408/71 в смисъл, че не допуска държава членка да предостави на работниците и на членовете на техните семейства по-широка социална защита от произтичащата от прилагането на този регламент, би означавало да се излезе извън предмета на Регламент № 1408/71 и да се надхвърлят целите и обхватът на член 42 ЕО (вж. в този смисъл Решение от 10 януари 1980 г. по дело Jordens-Vosters, 69/79, Recueil, стр. 75, точка 11, Решение от 5 юли 1988 г. по дело Borowitz, 21/87, Recueil, стр. 3715, точка 24, както и Решение от 20 май 2008 г. по дело Bosmann, C-352/06, Сборник, стр. I-3827, точки 27—29 и 33).

57 С оглед на гореизложеното на първия въпрос следва да се отговори, че когато за разлика от системата на социално осигуряване на компетентната държава системата на държавата членка, в която пребивава лице, което се нуждае от чужда помощ, осигурено в качеството му на член на семейството на заето или на самостоятелно заето лице по смисъла на Регламент № 1408/71, не предвижда услугата обезщетения в натура за случаи на нужда от чужда помощ като този на това лице, член 19 или член 22, параграф 1, буква б) от регламента не изискват сами по себе си предоставянето на услуга за такива обезщетения извън компетентната държава от компетентната институция или за нейна сметка.

По втория въпрос

58 С втория си въпрос, който се отнася до хипотезата, при която в полза на лицата, които са осигурени като членове на семейството на заето или на самостоятелно заето лице и които се намират в положение на нужда от чужда помощ като това на г-жа Von Chamier-Glisczinski, са предвидени обезщетения в натура от социалноосигурителната схема на компетентната държава, но не и от тази на държавата членка на пребиваване, запитващата юрисдикция иска да установи дали при обстоятелства като тези по главното производство членове 18 ЕО, 39 ЕО или 49 ЕО допускат правна уредба като установената от член 34 от SGB XI, въз основа на която компетентна институция — независимо от механизмите, установени от член 19 или евентуално от член 22, параграф 1, буква б) от Регламент № 1408/71 и за неограничено време — отказва да покрие разходите, свързани с престой в лечебно заведение в държавата членка на пребиваване, до размер, равен на обезщетенията, на които съответното лице би имало право, ако бе получило същата помощ в сключило договор с осигурителна каса заведение в компетентната в държава.

59 Жалбоподателят в главното производство счита, че по силата на член 39 ЕО обезщетенията в натура, които се предназначени за грижи за лице, осигурено за нужда от чужда помощ, трябва да се предоставят и в държавите членки, различни от Федерална република Германия, най-малкото под формата на възстановяване или на пряко поемане на свързаните с получените грижи разходи до размера по германските изчислителни таблици.

60 Обратно на това германското правителство твърди, че както Договорът за ЕО не налага изменение — въз основа на тълкуване в съответствие с първичното право — на нормата на вторичното право, която в определени хипотези не допуска износ на обезщетения в натура, така и първичното право не съдържа пряко правно основание, което би могло да допълни или да замени посочената норма.

61 От своя страна норвежкото правителство изтъква характеристиките на услугите, които се предоставят в специализирано лечебно заведение, в подкрепа на твърдението си, че в спора по главното производство не съществува право на покриване на определени разходи, свързани с тези услуги, на основание членове 39 ЕО и 49 ЕО.

62 На последно място, Комисията поддържа, че тъй като Регламент № 1408/71 урежда случаи като този по главното производство, позоваване на първичното право в настоящото дело било възможно само в случай на незаконосъобразност на релевантните разпоредби на този регламент. Тези разпоредби обаче не били невалидни с оглед на първичното право. Съдържащите се в тях колизионни и организационни норми били необходими, за да се изключи кумулация на обезщетения и се обосновавали от практически съображения.

63 Най-напред следва да се напомни, че както от съдебната практика, така и от член 152, параграф 5 ЕО произтича, че общностното право не засяга компетентността на държавите членки да уреждат своите системи за социална сигурност и да приемат по-специално разпоредби, предназначени да уредят организирането и предоставянето на здравни услуги и на медицински грижи (Решение от 10 март 2009 г. по дело Hartlauer, C-169/07, Сборник, стр. I-1721, точка 29 и цитираната съдебна практика). Следователно при липса на хармонизация на общностно равнище законодателството на всяка държава членка трябва да определи условията за предоставяне на обезщетения в областта на социалното осигуряване. При упражняването на това правомощие обаче държавите членки трябва да спазват общностното право (вж. по-специално Решение от 12 юли 2001 г. по дело Smits и Peerbooms, C-157/99, Recueil, стр. I-5473, точки 44—46, както и Решение от 18 март 2004 г. по дело Leichtle,

C-8/02, Recueil, стр. I-2641, точка 29 и цитираната съдебна практика), и по-специално разпоредбите на Договора относно свободното предоставяне на услуги (вж. Решение от 19 април 2007 г. по дело Stamatelaki, C-444/05, Сборник, стр. I-3185, точка 23), свободното движение на работници (вж. Решение от 11 септември 2008 г. по дело Petersen, C-228/07, Сборник, стр. I-6989, точка 42) или още относно свободата, призната на всички граждани на Европейския съюз, да се движат и да пребивават на територията на държавите членки (вж. Решение от 23 ноември 2000 г. по дело Elsen, C-135/99, Recueil, стр. I-10409, точка 33 и Решение от 21 февруари 2008 г. по дело Klöppel, C-507/06, Сборник, стр. I-943, точка 16).

64 Освен това Съдът е постановил, че като е приел Регламент № 1408/71 — с оглед на широкото право на преценка, с което разполага по отношение на избора на най-подходящите мерки за постигането на посочения в член 42 ЕО резултат (вж. в този смисъл по-специално Решение от 20 април 1999 г. по дело Nijhuis, C-360/97, Recueil, стр. I-1919, точка 30), — Съветът по принцип е изпълнил задължението, произтичащо от възложената му с този член задача да установи режим, който да позволява на работниците да превъзмогват пречките, които биха могли да произтичат за тях от националните норми в областта на социалното осигуряване (вж. в този смисъл по-специално Решение от 22 ноември 1995 г. по дело Vougioukas, C-443/93, Recueil, стр. I-4033, точка 30, Решение по дело Molenaar, посочено по-горе, точка 14 и Решение от 16 декември 2004 г. по дело My, C-293/03, Recueil, стр. I-12013, точка 34). В настоящото производство не се поддържа, че член 19, член 22 или която и да е друга разпоредба от Регламент № 1408/71 би била невалидна с оглед на случаи като този, който стои в основата на спора по главното производство, и на Съда не е представено каквото и да е доказателство, от което да може да се предположи, че съществува такава невалидност.

65 Всъщност както произтича от точки 50 и 52 от настоящото решение, установените механизми — според случая съответно от член 19 или от член 22 от Регламент № 1408/71 — отразяват волята на общностния законодател да даде предимство на разрешение, при което по отношение на обезщетенията за болест в натура осигурените лица имат достъп в държавата членка на пребиваване или на престой до грижите, съответстващи на здравословното им състояние, при равни условия по отношение на осигурените лица по схемата за социално осигуряване на тази държава членка (вж. също в този смисъл, по отношение на член 22 от Регламент № 1408/71, Решение от 3 юли 2003 г. по дело Van der Duin и ANOZ Zorgverzekeringen, C-156/01, Recueil, стр. I-7045, точка 50 и Решение от 12 април 2005 г. по дело Keller, C-145/03, Recueil, стр. I-2529, точка 45). Наистина съгласно член 36 от Регламент № 1408/71 в случай на пребиваване извън компетентната държава предоставените обезщетения в натура от институцията

по мястото на пребиваване за сметка на компетентната институция, по-специално на основание членове 19 и 22 от този регламент, дават право на пълно възстановяване от страна на последната институция. При упражняването на широкото си право на преценка обаче общностният законодател законосъобразно е избрал — предвид по-специално евентуалната необходимост от спешно медицинско лечение извън компетентната държава — да не изисква от институцията по мястото на пребиваване да предоставя обезщетения в натура в съответствие със законодателството, прилагано от компетентната институция, което институцията на мястото на пребиваване не е задължително да познава, и въпреки произтичащите от това практически и административни трудности.

66 При това положение даденото от Съда тълкуване на Регламент № 1408/71 в отговор на първия преюдициален въпрос трябва да се разглежда, без да се засяга разрешението, което би произтекло от евентуалното прилагане на първичното право (вж. по аналогия Решение по дело Acereda Herrera, посочено по-горе, точка 38). Всъщност фактът, че национална мярка може да съответства на акт на вторичното право — в случая Регламент № 1408/71, — не означава задължително, че тази мярка не следва да е в съответствие с разпоредбите на Договора (вж. в този смисъл Решение от 28 април 1998 г. по дело Kohll, C-158/96, Recueil, стр. I-1931, точка 25 и Решение от 16 май 2006 г. по дело Watts, C-372/04, Recueil, стр. I-4325, точка 47). От това следва, че евентуалното прилагане на член 19 или на член 22 от Регламент № 1408/71 за случай като разглежданията в главното производство само по себе си не изключва възможността заинтересованото лице да поиска на основание на първичното право да му бъдат поети определени разходи, свързани с грижи, получени в лечебно заведение, намиращо се в друга държава членка, при условия, различни от предвидените в посочените членове (вж. по аналогия Решение от 12 юли 2001 г. по дело Vanbraekel и др., C-368/98, Recueil, стр. I-5363, точки 37—53, както и Решение по дело Watts, посочено по-горе, точка 48).

67 При тези обстоятелства следва предварително да се провери, при отчитане на посочените в точки 21—30 от настоящото решение елементи от преписката, дали случай като разглежданията в главното производство действително попада в приложното поле на посочените във втория преюдициален въпрос разпоредби, а именно членове 18 ЕО, 39 ЕО и 49 ЕО. В това отношение германското и норвежкото правителство, както и Комисията изразяват съмнения относно приложимостта на членове 39 ЕО и 49 ЕО с оглед на фактическите обстоятелства, изложени в акта за преюдициално запитване и в отговорите на искането за разяснения, посочено в точка 22 от настоящото решение. Освен това норвежкото правителство и Комисията считат, че предвид член 18 ЕО Съдът не трябва да отговаря на този въпрос.

68 Най-напред, що се отнася до приложимостта на член 39 ЕО, следва в самото начало да се напомни, че в общностното право понятието за работник не е еднозначно, а се променя според разглежданата област на приложение (вж. по-специално Решение от 7 юни 2005 г. по дело Dodl и Oberhollenzer, C-543/03, Recueil, стр. I-5049, точка 27). Ето защо използваното в рамките на член 39 ЕО и на Регламент № 1612/68 понятие за работник не се припокрива задължително с това в областта на член 42 ЕО и на Регламент № 1408/71 (вж. в този смисъл Решение от 12 май 1998 г. по дело Martínez Sala, C-85/96, Recueil, стр. I-2691, точки 31, 32, 35 и 36).

69 Относно член 39 ЕО съгласно постоянната съдебна практика понятието „работник“ по смисъла на тази разпоредба придобива общностно значение и не трябва да се тълкува ограничително. За работник трябва да се счита всяко лице, което извършва реални и ефективни дейности, с изключение на дейностите, които са толкова незначителни, че се явяват странични и допълнителни. Характерно за трудовото правоотношение е обстоятелството, че през определен период от време лицето предоставя работна сила в полза на друго лице и под негово ръководство, срещу което му се плаща възнаграждение (вж. по-специално Решение от 3 юли 1986 г. по дело Lawrie-Blum, 66/85, Recueil, стр. 2121, точки 16 и 17, Решение по дело Trojani, посочено по-горе, точка 15).

70 От съдебната практика произтича също, че гражданите на една държава членка, които търсят работа в друга държава членка, също попадат в приложното поле на член 39 ЕО (вж. в този смисъл Решение от 26 февруари 1991 г. по дело Antonissen, C-292/89, Recueil, стр. I-745, точки 12 и 13, Решение по дело Martínez Sala, посочено по-горе, точка 32, Решение от 23 март 2004 г. по дело Collins, C-138/02, Recueil, стр. I-2703, точка 57, Решение по дело Ioannidis, посочено по-горе, точка 21, както и Решение от 4 юни 2009 г. по дело Vatsouras и Koupatantze, C-22/08 и C-23/08, Сборник, стр. I-4585, точка 36).

71 Наистина г-н Von Chamier-Glisczinski твърди, че към момента на приемане на решенията на DAK, посочени в точки 25 и 28 от настоящото решение, той е търсил работа в Австрия и че следователно случаят на съпругата му, в качеството ѝ на член на неговото семейство, е попадал в приложното поле на член 39 ЕО.

72 Както произтича от точки 26, 27 и 29 от настоящото решение обаче, Съдът не разполага с нито едно доказателство в подкрепа на това твърдение. Всъщност както е видно от точка 27 от настоящото решение, предоставените от жалбоподателя в главното производство сведения в неговото писмо, посочено в точка 22 от настоящото решение, от една страна, и в хода на съдебното заседание, от друга страна, не са напълно последователни и оставят по-скоро впечатлението, че тъй като към момента на приемане на посочените решения на DAK г-н Von Chamier-Glisczinski е извършвал действия за придобиване за своя сметка на предприятие в Австрия, макар че е продължил да пребивава в Германия, той не се е ползвал от гарантираната от член 39 ЕО свобода на придвижване.

73 При тези условия изглежда, че член 39 ЕО не може да се приложи в посочения спор по главното производство.

74 На следващо място, по отношение на член 49 ЕО следва в самото начало да се отбележи, че нито една разпоредба на Договора не дава възможност да се определи по абстрактен начин каква е необходимата продължителност или честота, за да може предоставянето на услуга или на определен вид услуги да се приеме за предоставяне на услуги по смисъла на Договора. Така понятието „услуга“ по смисъла на Договора може да включва услуги от много различно естество, включително услуги, чието предоставяне обхваща продължителен период от време, дори и от няколко години (вж. в този смисъл Решение от 11 декември 2003 г. по дело Schnitzer, C-215/01, Recueil, стр. I-14847, точки 30 и 31, както и Решение от 29 април 2004 г. по дело Комисия/Португалия, C-171/02, Recueil, стр. I-5645, точка 26).

75 При все това от съдебната практика произтича, че разпоредбите на Договора относно свободното предоставяне на услуги не се отнасят до случай, при който гражданин на държава членка е установил основното си място на пребиваване постоянно или във всички случаи за неопределено време на територията на друга държава членка, като по този начин може да ползва в последната държава услуги по време на този неопределен период (вж. в този смисъл Решение от 5 октомври 1988 г. по дело Steymann, 196/87, Recueil, стр. 6159, точка 17, Решение по дело Trojani, посочено по-горе, точка 28, Решение от 19 октомври 2004 г. по дело Zhu и Chen, C-200/02, Recueil, стр. I-9925, точка 22, както и по отношение на специализираните лечебни заведения Решение от 17 юни 1997 г. по дело Sodemare и др., C-70/95, Recueil, стр. I-3395, точка 38).

76 В разглеждания случай въз основа на посочената в точки 22—24, 26 и 27 от настоящото решение информация изглежда, че установяването на г-жа Von Chamier-Glisczinski в Австрия в рамките на предоставените грижи в специализирания институт, в който е била приета, не е било временно. Всъщност от същата тази информация произтича, че тя се е установила да пребивава в тази държава членка трайно, без предвидими ограничения на продължителността във времето.

77 При тези условия, както посочват германското и норвежкото правителство и Комисията, прилагането на член 49 ЕО не може да се приеме в рамките на настоящото преюдициално запитване.

78 Предвид констатациите относно приложимостта на членове 39 ЕО и 49 ЕО, направени в точки 73 и 77 от настоящото решение, трябва да се напомни, че във всички случаи като германска гражданка г-жа Von Chamier-Glisczinski се е ползвала от статута на гражданин на Съюза съгласно член 17, параграф 1 ЕО.

79 Като е отишла в Австрия и като е установила там мястото си на пребиваване, тя е упражнила правата, предоставени ѝ от член 18, параграф 1 ЕО. Ето защо случай като нейния се отнася към правата на свободно движение и свободно пребиваване на гражданите на Съюза на територията на държава членка, различна от държавата на тяхното гражданство.

80 При тези условия разглежданият в главното производство случай следва да се прецени с оглед на правата, които нуждаещо се от чужда помощ лице, каквато е била г-жа Von Chamier-Glisczinski, е можело да извлече от член 18, параграф 1 ЕО в качеството си на гражданин на Съюза.

81 Съгласно тази разпоредба всеки гражданин на Съюза има право свободно да се движи и да пребивава в рамките на територията на държавите членки при спазване на ограниченията и условията, предвидени в Договора, и на мерките, приети за неговото осъществяване.

82 В това отношение от съдебната практика следва, че предвидените в Договора възможности във връзка с движението на гражданите на Съюза не могат да проявят пълното си действие, ако гражданин на държава членка е възпрепятстван да ги използва поради пречки за пребиваването му в друга държава членка, произтичащи от правна уредба в държавата му на произход, които го поставят в по-неблагоприятно положение поради самото обстоятелство, че се е възползвал от посочените възможности (вж. Решение от 23 октомври 2007 г. по дело Morgan и Bucher, C-11/06 и C-12/06, Сборник, стр. I-9161, точка 26 и цитираната съдебна практика, както и Решение от 4 декември 2008 г. по дело Zablocka-Weyhermüller, C-221/07, Сборник, стр. I-9029, точка 34 и цитираната съдебна практика).

83 В настоящия случай наистина е безспорно, че вследствие на преместването си в лечебно заведение в Австрия, което не е сключило договор с осигурителна каса по смисъла на член 72 от SGB XI, г-жа Von Chamier-Glisczinski се е оказала в по-неблагоприятно положение по отношение на предвидените в тази разпоредба обезщетения в натура в сравнение с положението, в което е щяла да се намира, ако бе поискала да се ползва от пълната помощ по смисъла на член 43 от посочения акт в лечебно заведение в Германия.

84 При все това тъй като член 42 ЕО предвижда координация, а не хармонизация на законодателствата на държавите членки, материалните и процесуални различия в схемите за социална сигурност на отделните държави членки и следователно на правата на осигурените при тях лицата не се засягат от тази разпоредба (вж. в този смисъл, в областта на свободно движение на работници, Решение от 15 януари 1986 г. по дело Pinna, 41/84, Recueil, стр. 1, точка 20, Решение от 30 януари 1997 г. по дело de Jaeck, C-340/94, Recueil, стр. I-461, точка 18, както и Решение по дело Hervein и Hervillier, C-221/95, Recueil, стр. I-609, точка 16).

85 При тези условия член 18, параграф 1 ЕО не може да гарантира на осигуреното лице, че преместването в друга държава членка няма да има последици в областта на социалното осигуряване, по-специално по отношение на обезщетенията за болест (вж. по аналогия на член 39 ЕО, Решение от 19 март 2002 г. по дело Hervein и др., C-393/99 и C-394/99, Recueil, стр. I-2829, точка 51, както и Решение от 9 март 2006 г. по дело Piatkowski, C-493/04, Recueil, стр. I-2369, точка 34). Както отбелязва Комисията, предвид съществуващите разлики между схемите и законодателствата на държавите членки в тази област, такова преместване може да бъде — според случая — повече или по-малко благоприятно или неблагоприятно за съответното лице в зависимост от комбинацията от приложими национални правни уредби съгласно Регламент № 1408/71.

86 Така положението, в което се е оказала г-жа Von Chamier-Glisczinski вследствие на преместването си в лечебно заведение в Австрия, е било резултат по-скоро от комбинираното прилагане съгласно Регламент № 1408/71 на германското и на австрийското законодателство в областта на риска нужда от чужда помощ, отколкото от правната уредба, съдържаща се в член 34 от SGB XI. Всъщност ако австрийското законодателство предвиждаше обезщетение в натура в случай на нужда от чужда помощ като в случая на заинтересованата, в съответствие с регламента тези обезщетения щяха да се предоставят на заинтересованата от институцията по мястото на пребиваване, независимо от съдържанието на германската правна уредба в това отношение, и тази институция би получила възстановяване от страна на компетентната институция по силата на член 36 от посочения регламент.

87 При тези условия, тъй като Федерална република Германия и Република Австрия могат да избират свободно условията на техните схеми за здравно осигуряване, не може да се приеме, че една от тези схеми води до дискриминация или до неблагоприятно положение единствено поради обстоятелството, че има неблагоприятни последици, когато се прилага в комбинация със схемата на другата държава членка в съответствие с установените в приложение на член 42 ЕО механизми за координация.

88 С оглед на гореизложените съображения трябва да се отговори на втория въпрос, че когато за разлика от системата на социално осигуряване на компетентната държава системата на държавата членка, в която пребивава нуждаещо се от чужда помощ лице, осигурено като член на семейството на заето или на самостоятелно заето лице по смисъла на Регламент № 1408/71, не предвижда обезщетения в натура в случай на нужда от чужда помощ, член 18 ЕО допуска — при обстоятелства като тези в делото по главното производство — национална правна уредба като установената в член 34 от SGB XI, въз основа на която компетентна институция — при такива обстоятелства и независимо от механизмите, установени от член 19 или евентуално от член 22, параграф 1, буква б) от този регламент и за неограничено време — отказва да покрие разходите, свързани с престой в лечебно заведение в държавата членка на пребиваване до размер, равен на обезщетенията, на които съответното лице би имало право, ако бе получило същата помощ в сключило договор с осигурителна каса заведение в компетентната в държава

По съдебните разноски

89 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

1) Когато за разлика от системата на социално осигуряване на компетентната държава системата на държавата членка, в която пребивава лице, което се нуждае от чужда помощ, осигурено в качеството му на член на семейството на заето или на самостоятелно заето лице по смисъла на Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 година, изменен с Регламент (ЕО) № 1386/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2001 година, не предвижда обезщетения в натура в случай на нужда от чужда помощ като този на това лице, член 19 и член 22, параграф 1, буква б) от посочения регламент сами по себе си не изискват предоставянето на такива обезщетения извън компетентната държава от компетентната институция или за нейна сметка.

2) Когато за разлика от системата на социално осигуряване на компетентната държава системата на държавата членка, в която пребивава нуждаещо се от чужда помощ лице, осигурено в качеството му на член на семейството на заето или на самостоятелно заето лице по смисъла на Регламент № 1408/71, изменен и актуализиран с Регламент № 118/97, изменен от Регламент № 1386/2001, не предвижда обезщетения в натура в случай на нужда от чужда помощ, член 18 ЕО допуска — при

обстоятелства като тези в делото по главното производство — национална правна уредба като установената в член 34 от книга XI от Кодекса за социално осигуряване (Sozialgesetzbuch), въз основа на която компетентна институция — при такива обстоятелства и независимо от механизмите, установени от член 19 или евентуално от член 22, параграф 1, буква б) от този регламент и за неограничено време — отказва да покрие разходите, свързани с престой в лечебно заведение в държавата членка на пребиваване до размер, равен на обезщетенията, на които съответното лице би имало право, ако бе получило същата помощ в сключило договор с осигурителна каса заведение в компетентната в държава.

Подписи